

UZASADNIENIE

Przedmiotowa nowelizacja ma na celu zmianę przede wszystkim przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”, ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 i Nr 170, poz. 1217) oraz ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.).

Przedmiotową nowelizacją proponuje się rozszerzenie katalogu form ochrony zabytków przez wprowadzenie ustaleń ochrony w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzji o ustaleniu lokalizacji drogi lub decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej. Dotychczas w przepisie art. 7, jako formy ochrony zabytków były wymienione: wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

W związku z powyższym, zmiany wymagają również przepisy dotyczące ewidencji zabytków, gdyż konieczne jest takie sformułowanie przepisów, aby obiekty znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków mogły być objęte ochroną na podstawie ustaleń zawartych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jak również w ustaleniach zawartych w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzjach o warunkach zabudowy.

Ponadto konieczne jest wprowadzenie zmian pozwalających na uproszczenie procedur związanych z wywozem zabytków z terytorium Polski. W chwili obecnej, praktycznie na wywóz za granicę każdego zabytku mającego więcej niż 55 lat (w przypadku zabytku będącego obiektem techniki mającego więcej niż 25 lat) konieczne jest pozwolenie wydawane przez organ ochrony zabytków. Zmiany obowiązujących przepisów mają ograniczyć katalog zabytków, na wywóz, których konieczne jest wydawanie pozwolenia przez organy konserwatorskie, tylko do szczególnie cennych i wartościowych.

Ostatnią grupę zmienianych przepisów tworzą regulacje związane z organizacją organów ochrony zabytków. Zaproponowane rozwiązania zmierzają do zmiany podporządkowania wojewódzkich konserwatorów zabytków. Celem nowelizacji w tym zakresie jest stworzenie silnej służby konserwatorskiej, uniezależnionej od uwarunkowań lokalnych, podporządkowanej bezpośrednio Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W art. 7 pkt 4 ustawy (art. 1 pkt 1 noweli) proponuje się, aby formą ochrony zabytków były nie tylko ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, ale również ustalenia ochrony zawarte w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o ustaleniu lokalizacji drogi lub decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej. Dotychczasowe brzmienie tego przepisu pozwalało wprowadzać ochronę konserwatorską tylko w planach zagospodarowania przestrzennego. W sytuacji natomiast, gdy na terenie gminy brak było planu zagospodarowania przestrzennego, a obiekty zabytkowe nie były objęte inną formą ochrony zabytków wskazaną w art. 7 ustawy, brak było podstaw prawnych do zajmowania stanowiska przez wojewódzkiego konserwatora zabytków w przypadku wydawania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego lub decyzjach o warunkach zabudowy. Prowadziło to do sytuacji, w których podejmowano decyzje dotyczące obiektów zabytkowych, a wojewódzki konserwator zabytków nie miał środków prawnych pozwalających na interwencję w przypadku pojawienia się zagrożenia dla zabytku. Również umieszczenie w przedmiotowym przepisie decyzji o ustaleniu lokalizacji drogi lub decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej przyczyni się do poprawy warunków ochrony zabytków.

W art. 13 w ust. 4 ustawy proponuje się uchylić pkt 1 (art. 1 pkt 2 noweli), zgodnie z którym z rejestru zabytków skreślało się zabytek, który został wywieziony na stałe za granicę zgodnie z obowiązującymi przepisami. Propozycja ta związana jest ze zmianami zaproponowanymi w dalszej części tego projektu, a dotyczącymi wywozu zabytków za granicę.

W art. 18 ust. 1 ustawy (art. 1 pkt 3 noweli) wprowadza się obowiązek uwzględniania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w bardzo szerokim i kompleksowym zakresie, to jest przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o ustaleniu lokalizacji drogi lub decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej. Dotychczasowe brzmienie tego przepisu zostaje uzupełnione o wskazanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o ustaleniu lokalizacji drogi lub decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej – co związane jest z tym, że również ustalenia zawarte w tych decyzjach mają stanowić jedną z form ochrony zabytków.

Kolejna zmiana, to propozycja uzupełnienia art. 19 ustawy (art. 1 pkt 4 noweli) o ust. 1a, wskazujący zabytki, których ochrona musi być bezwarunkowo uwzględniona w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o ustaleniu lokalizacji drogi lub decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej. Są to zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków i ich otoczenie oraz inne zabytki nieruchomości, znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków.

Zmiana art. 22 ustawy (art. 1 pkt 5 noweli) polega na nadaniu nowego brzmienia ust. 4 oraz dodaniu nowego ust. 5. W ust. 4 proponuje się, aby wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadził gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych wszystkich zabytków nieruchomości z terenu gminy, a nie tak jak dotychczas tylko tych, które znajdują się w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Natomiast

w dodawanym ust. 5 wskazuje się, jakie zabytki powinny być ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

W art. 45 w ust. 3 ustawy (art. 1 pkt 6 noweli) proponuje się dodać przepis, zgodnie z którym wojewódzki konserwator zabytków będzie mógł odstąpić od wydania decyzji nakazującej przywrócenie zabytku do poprzedniego stanu lub uporządkowanie terenu lub decyzji nakazującej do doprowadzenia zabytku do jak najlepszego stanu we wskazany sposób i w określonym terminie, jeżeli wykonane bez wymaganego pozwolenia lub wykonane w sposób odbiegający od zakresu i warunków określonych w pozwoleniu prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie, architektoniczne lub inne działania przy zabytku, o którym mowa w art. 36 ust. 1 pkt 6-8 i 10-12 ustawy, nie doprowadziły do zniszczenia lub uszkodzenia zabytku.

Zmiana przepisu art. 49 ust. 6 i 7 ustawy (art. 1 pkt 7 noweli) ma charakter techniczny i związana jest ze zmianami proponowanymi w organizacji organów ochrony zabytków.

W rozdziale 5 „Wywóz zabytków za granicę” ustawy, proponuje się szereg zmian umożliwiających uproszczenie procedur związanych z wywozem zabytków za granicę.

Obecnie zabytki mogą być wywożone za granicę na stałe, jeżeli ich wywóz nie spowoduje uszczerbku dla dziedzictwa kulturowego. W art. 51 ust. 1 ustawy (art. 1 pkt 8 noweli) proponuje się wprowadzić wyliczenie kategorii zabytków, dla których wymagane jest jednorazowe pozwolenie na stały wywóz za granicę, natomiast zabytki, które nie mieszczą się w zaproponowanych kategoriach nie wymagałyby takiego pozwolenia, o ile nie są wpisane do rejestru zabytków, wchodzą w skład zbiorów publicznych, znajdują się w inwentarzach muzeów, inwentarzach kościelnych lub narodowym zasobie bibliotecznym. Zabytki wskazane w proponowanym przepisie art. 51 ust. 1 mogłyby być czasowo wywożone za granicę, jeżeli pozwalały na to ich stan zachowania, a osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna,

w której posiadaniu znajdowałby się zabytek, dawałaby rękojmię, że nie ulegnie on zniszczeniu lub uszkodzeniu i zostanie przywieziony do kraju przed upływem terminu ważności pozwolenia. Czasowy wywóz zabytków za granicę odbywać ma się, tak jak dotychczas, na podstawie jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz zabytku za granicę, wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz zabytku za granicę albo wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz zabytku za granicę, które wydawać będą wojewódzcy konserwatorzy zabytków. Zaproponowany został również katalog zabytków, których wywóz za granicę może następować wyłącznie na podstawie wyżej wskazanych pozwoleń.

Jednorazowe pozwolenie na stały wywóz zabytku za granicę ma wydawać minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Wniosek o wydanie takiego pozwolenia składany byłby, tak jak dotychczas, za pośrednictwem właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków. Minister może odmówić wydania jednorazowego pozwolenia na stały wywóz zabytku za granicę w przypadku, gdy zabytek posiada szczególną wartość dla dziedzictwa kulturowego.

Cofnięcie pozwolenia na czasowy wywóz zabytku za granicę może nastąpić w drodze decyzji wydawanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 1 pkt 10 noweli).

Zgodnie z proponowanym brzmieniem art. 57 ust. 1 ustawy (art. 1 pkt 11 noweli), osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która otrzymała pozwolenie na czasowy wywóz zabytku za granicę jest obowiązana po wykorzystaniu tego pozwolenia powiadomić wojewódzkiego konserwatora zabytków o przywiezieniu zabytku do kraju w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia upływu ważności pozwolenia.

W odniesieniu do materiałów bibliotecznych jednorazowe pozwolenie na stały wywóz zabytku za granicę oraz pozwolenia na czasowy wywóz zabytku za granicę ma wydawać, tak jak dotychczas, Dyrektor Biblioteki Narodowej (art. 1 pkt 12 noweli).

Zasadniczym zmianom ma ulec brzmienie art. 59 ustawy (art. 1 pkt 13 noweli). W ust. 1 tego przepisu proponuje się uchylenie pkt 2, 6 i 7, a ponadto katalog zabytków, które nie wymagają pozwolenia na wywóz za granicę ma zostać zmieniony przez wskazanie, że pozwolenie na wywóz za granicę nie jest wymagane dla zabytków nieobjętych kategoriami wymienionymi w proponowanym art. 51 ust. 1 ustawy oraz dla zabytków przywiezionych z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej na okres nie dłuższy niż 3 lata, jeżeli wywozu tych zabytków dokonuje się na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Kolejne propozycje przewidują, że jeżeli wywóz zabytku jest dokonywany bez pozwolenia,

a cechy zabytku wskazują, że jego wywóz wymaga pozwolenia, organ Straży Granicznej lub organ celny może zażądać od osoby dokonującej wywozu zabytku okazania dokumentu potwierdzającego fakt, że wywożony zabytek nie wymaga pozwolenia. Jako przykład takiego dokumentu można wskazać wycenę zabytku wykonaną przez instytucję kultury wyspecjalizowaną w opiece nad zabytkami lub rzeczoznawcę ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Proponuje się również w art. 59 ustawy nowy ust. 4, który wskazuje, że w przypadku gdy osoba dokonująca wywozu zabytku nie przedstawi dokumentu, o którym mowa w ust. 3, lub istnieje uzasadniona obawa, iż dokument ten nie jest wiarygodny, organ Straży Granicznej lub organ celny może zatrzymać na 2 miesiące ten zabytek do czasu ustalenia, czy wywóz zabytku mógł być dokonywany bez pozwolenia. W przypadku ustalenia, że wywóz zabytku mógł być dokonany bez pozwolenia, właściciel lub posiadacz tego zabytku może dochodzić odszkodowania

z tytułu zatrzymania zabytku wyłącznie, gdy czas zatrzymania zabytku był dłuższy niż 2 miesiące. Ponadto w dodawanym ust. 7 proponuje się wprowadzić regulację umożliwiającą ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wydanie rozporządzenia określającego wzór dokumentu potwierdzającego wywóz zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zmiana przepisu art. 74 ustawy (art. 1 pkt 15 noweli) ma charakter techniczny i jest związana z zaproponowaną w nowelizacji zmianą organizacji organów ochrony zabytków.

W celu uzyskania większej przejrzystości w procedurach związanych z udzielaniem dotacji celowej z budżetu państwa przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków została zaproponowana zmiana przepisu art. 79 ustawy (art. 1 pkt 16 noweli). Dodany został nowy ustęp, w którym zostało wskazane, że przy rozpatrywaniu wniosków o udzielanie dotacji nie mają zastosowania przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego. Pozwoli to na jednoznaczne przesądzenie o tym, że w przypadku odmowy udzielenia dotacji nie ma zastosowania droga odwoławcza przewidziana w Kodeksie postępowania administracyjnego.

Kolejne zaproponowane zmiany mają na celu zmianę podporządkowania wojewódzkich konserwatorów zabytków. Ustawa o administracji rządowej w województwie wskazuje, że administrację rządową na terenie województwa wykonują między innymi działający pod zwierzchnictwem wojewody kierownicy zespolonych służb, inspekcji i straży oraz organy administracji niezespolonej. Podporządkowanie w 1996 r. wojewódzkich konserwatorów zabytków wojewodzie było negatywnie przyjmowane przez całe środowisko konserwatorskie. Jednym z podstawowych argumentów było twierdzenie, że służba konserwatorska realizująca zadania z zakresu ochrony zabytków nie powinna być uzależniona od lokalnych uwarunkowań. Do chwili obecnej pogląd ten nie uległ zmianie, co znalazło odbicie zarówno w projekcie Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz w uchwale Kongresu Konserwatorów Polskich.

Po dziesięciu latach funkcjonowania służb konserwatorskich w ramach wojewódzkiej administracji zespolonej służba ta liczy obecnie 661 pracowników (w 2004 r. liczyła 742 pracowników), z których znaczna część zatrudniona jest w

niepełnym wymiarze czasu pracy, ze względu na bardzo niskie płace, najniższe wśród innych służb, inspekcji i straży, z wyjątkiem inspekcji handlowej. Niskie płace są dodatkowo przyczyną dużej rotacji kadrowej. Natomiast środki finansowe jakimi dysponują wojewódzcy konserwatorzy zabytków nierzadko nie pozwalają im na wykonywanie w sposób prawidłowy nałożonych obowiązków (np. zaniechanie dokonywania oględzin zabytków ze względu na brak środków finansowych na zakup benzyny).

Ochrona zabytków jest zadaniem państwowym, które nie może być dostosowywane do regionalnej i lokalnej specyfiki, co przemawia za ogólnopolskim charakterem zadań realizowanych przez służby konserwatorskie. Podkreślić również należy, że służby konserwatorskie ze względu na swoją specyfikę wyodrębniają się spośród innych służb, inspekcji i straży. Jest to jedyna służba, której zdecydowana większość rozstrzygnięć jest podejmowana w ramach uznania administracyjnego. Weryfikacji prawidłowości podejmowanych przez wojewódzkich konserwatorów zabytków decyzji nie można dokonać wyłącznie na podstawie obowiązujących przepisów prawa. Z jednej strony utrudnia to wojewodom sprawowanie kontroli nad działaniami podejmowanymi przez służbę konserwatorską, z drugiej może prowadzić do podejmowania przez wojewódzkich konserwatorów zabytków rozstrzygnięć niekorzystnych dla wartości zabytku. Skutkiem takich decyzji jest nieodwracalne zniszczenie dziedzictwa narodowego, a eliminacja szkodliwych dla zabytków rozstrzygnięć nie zawsze jest możliwa w ramach postępowania odwoławczego lub w trybach nadzwyczajnych, przewidzianych Kodeksem postępowania administracyjnego. Ta specyfika decyduje między innymi o tym, że w innych państwach europejskich służby konserwatorskie podlegają bezpośrednio właściwym ministrom; przykładowo wymienić można Francję, Austrię i Włochy.

Liczebność służb konserwatorskich oraz środki finansowe, jakimi te służby dysponują nie pozwalają na realizację zadań związanych z ochroną zabytków. Działania wojewodów zmierzające do poprawy tej sytuacji nie przyniosły w skali kraju pozytywnych rezultatów. Ogólnopaństwowe zadanie ochrony dziedzictwa

narodowego powinno być realizowane przez liczną, wysoko wyspecjalizowaną kadrę konserwatorów, działającą w oparciu o jednolite merytorycznie w skali kraju zasady postępowania, bo tylko wtedy możemy ochronić dziedzictwo narodowe.

Ustanowienie wojewódzkiego konserwatora zabytków jako organu administracji niezespólonej nie przekreśla możliwości współpracy zarówno z wojewódzką administracją zespoloną, jak też jednostkami samorządu terytorialnego.

Zgodnie z obowiązującym przepisem art. 89 ustawy, organami ochrony zabytków są: minister do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz wojewoda. W przedmiotowym projekcie (art. 1 pkt 16 noweli) proponuje się zastąpienie wojewody jako organu ochrony zabytków przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, który dotychczas wykonywał zadania i kompetencje w imieniu wojewody.

Wojewódzki konserwator zabytków będzie podlegał ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz będzie powoływany na okres 5 lat przez ministra na wniosek Generalnego Konserwatora Zabytków (art. 1 pkt 17 noweli). Wskazane zostały warunki, jakie musi spełniać osoba, która zostanie powołana na stanowisko wojewódzkiego konserwatora zabytków. Jednocześnie przy powoływaniu i odwoływaniu wojewódzkiego konserwatora zabytków zaproponowane zostało wyłączenie procedur przewidzianych w przepisach o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych. Wprowadzenie do projektu ustawy tego rozwiązania ma na celu wyraźne wskazanie woli Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie powoływania wojewódzkich konserwatorów zabytków w innym trybie, niż przepisy ustawy o państwowym zasobie kadrowym

i wysokich stanowiskach państwowych. Sposób nowelizacji ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonany w ustawie o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych jednoznacznie wskazuje, że ustawa ta nie ma zastosowania do organów administracji niezespólonej. Również kierownicy zespolonych służb, inspekcji i straży przepisom tej ustawy nie podlegają, z

wyjątkiem wojewódzkich lekarzy weterynarii, wskazanych w art. 4 pkt 7 omawianej ustawy.

Osoba powoływana na stanowisko wojewódzkiego konserwatora zabytków powinna co 5 lat podlegać weryfikacji w zakresie między innymi znajomości obowiązującej doktryny konserwatorskiej, czego wymaga specyfika działań podejmowanych przez wojewódzkich konserwatorów zabytków, jak też właściwego wypełniania nałożonych na nich obowiązków. Ponadto wprowadzenie kadencyjności pozwoli konserwatorowi prowadzić planowe działania zmierzające do skutecznej ochrony zabytków na terenie województwa. Zaproponowany został również katalog przesłanek, które będą pozwalały ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego na odwołanie wojewódzkiego konserwatora zabytków przed upływem kadencji, na którą został powołany. Stosownie do zaproponowanego brzmienia przepisu art. 91 ust. 6 ustawy, zastępcę wojewódzkiego konserwatora zabytków powołuje i odwołuje Generalny Konserwator Zabytków na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków.

W zakresie dotyczącym funkcjonowania wojewódzkich urzędów ochrony zabytków przewiduje się wprowadzenie zmian w przepisach art. 92 ust. 1-3 i dodanie ust. 5a i 5b. Wojewódzki konserwator zabytków będzie wykonywał swoje zadania przy pomocy wojewódzkiego urzędu ochrony zabytków, któremu nada regulamin organizacyjny. Ponadto przewiduje się możliwość tworzenia i likwidowania przez wojewódzkiego konserwatora zabytków delegatur wojewódzkiego urzędu ochrony zabytków po uzyskaniu zgody Generalnego Konserwatora Zabytków. Kierownikiem delegatury może być osoba, która spełnia warunki przewidziane dla osób ubiegających się o stanowisko wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Nowelizacja ust. 3 w art. 93 (art. 1 pkt 20 noweli) ma jedynie charakter redakcyjny,

w związku z wprowadzoną zmianą numeracji ustępów w art. 51, a polega na zmianie wyrazów „ust. 3”, na wyrazy „ust. 4”.

Stosownie do art. 96 ust. 2 i 3 ustawy (art. 1 pkt 21 noweli), swoje uprawnienia wojewódzki konserwator zabytków, za zgodą Generalnego Konserwatora

Zabytków, będzie mógł przekazać w drodze porozumienia na rzecz gmin, powiatów i wyspecjalizowanych w opiece nad zabytkami instytucji kultury.

Kolejne dwie zmiany przepisów ustawy mają charakter porządkowy i tak w art. 99 ust. 3 ustawy (art. 1 pkt 22 noweli), wskazuje się, że regulamin Wojewódzkiej Radzie Ochrony Zabytków nadaje wojewódzki konserwator zabytków, a nie jak dotychczas wojewoda, w art. 100 ustawy po ust. 2 dodaje się ust. 3 (art. 1 pkt 23 noweli) umożliwiający rzeczoznawcom wydawanie ocen i opinii dla podmiotów innych, niż wskazane w art. 100 ust. 2, w zakresie określonym w art. 59 ust. 4 pkt 1 i 2 ustawy.

Zaproponowane zostało również uzupełnienie przepisów karnych przez dodanie nowego art. 113a (art. 1 pkt 24), zgodnie z którym ten, kto w terminie 14 dni od dnia upływu ważności pozwolenia, o którym mowa w art. 51 ust. 4, nie powiadomił wojewódzkiego konserwatora zabytków o przywiezieniu zabytku do kraju podlega karze grzywny.

W ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (art. 2 noweli), nadaje się nowe brzmienie art. 100 § 3 tej ustawy. W przypadku gdy zajęta ruchomość stanowi zabytek w rozumieniu odrębnych przepisów, poborca skarbowy, w uzgodnieniu z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków, a w przypadku materiałów bibliotecznych – Dyrektorem Biblioteki Narodowej, oddaje ją pod dozór państwowej lub samorządowej instytucji kultury. Dozór nad zajętymi ruchomościami ze złota, platyny i srebra oraz innymi kosztownościami niebędącymi zabytkami sprawuje organ egzekucyjny.

W ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (art. 3 noweli), proponuje się wprowadzić zmiany w art. 39 ust. 3, a w art. 49 dodać nowy ust. 6. Zmiana proponowana w art. 39 ust. 3, polega na uzupełnieniu tego przepisu o wskazanie, że

w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Wprowadzenie do art. 49 dodatkowego ust. 6 umożliwi wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków wpływ na proces decyzyjny związany z wydawaniem pozwolenia na wznowienie robót budowlanych.

W ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie (art. 4 noweli) wprowadza się zmianę polegającą na uzupełnieniu załącznika do tej ustawy przez dodanie do katalogu organów administracji niezespalonej – wojewódzkich konserwatorów zabytków. Przedmiotowa zmiana ma charakter techniczny i wynika z faktu zmian w organizacji organów ochrony zabytków, zaproponowanych w przedstawianej nowelizacji.

Zaproponowana w art. 53 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (art. 5 noweli), zmiana oznacza, że decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego lub decyzję o warunkach zabudowy uzgadnia się z wojewódzkim konserwatorem zabytków w odniesieniu do obszarów i obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Dotychczasowe brzmienie tego przepisu powodowało, że decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzje o warunkach zabudowy nie były uzgadniane z wojewódzkim konserwatorem zabytków, gdy dotyczyły obiektów zabytkowych ujętych

w gminnej ewidencji zabytków. W celu zapewnienia ochrony konserwatorskiej również obiektom znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków właściwe jest wprowadzenie do ww. ustawy zaproponowanej zmiany.

Przewiduje się, że w sprawach wszczętych i nie zakończonych decyzją ostateczną przed dniem wejścia w życie przedstawianej noweli zastosowanie będą miały jej przepisy (art. 6 noweli).

Wprowadzenie przedmiotowego przepisu pozwoli na wydłużenie terminu przewidzianego na założenie krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, odpowiednio przez Generalnego Konserwatora Zabytków, wojewódzkich konserwatorów zabytków i wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) (art. 7 noweli). Konieczność wprowadzenia przedmiotowego rozwiązania wynika z faktu, że działania podejmowane dotychczas w celu założenia ewidencji zabytków napotkały

liczne problemy. Podmioty, na których spoczywał obowiązek stworzenia odpowiednio ewidencji nie zdołały dotrzymać terminu określonego w przepisie art. 143 nowelizowanej ustawy, w związku z czym konieczne jest wydłużenie okresu, w jakim należy założyć przedmiotowe ewidencje.

W terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy wojewódzki konserwator zabytków przekaze wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) wykaz zawierający zestawienie: zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, innych zabytków nieruchomości znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, zabytków nieruchomości wyznaczonych przez wojewódzkiego konserwatora zabytków do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków (art. 8 noweli). W odniesieniu do wyżej wymienionych wskazanych zabytków do czasu założenia gminnej ewidencji zabytków, decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzje o warunkach zabudowy wydaje się po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków (art. 9 noweli).

Kolejne przepisy ustawy są związane z propozycją zmiany podporządkowania wojewódzkich konserwatorów zabytków (art. 10 i 11 noweli).

Nieruchomości pozostające dotychczas w trwałym zarządzie wojewódzkich urzędów ochrony zabytków i ich delegatur przejdą, z mocy prawa, nieodpłatnie w trwały zarząd właściwych wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (art.12 noweli).

W celu wykonania przepisów niniejszej ustawy Prezes Rady Ministrów może dokonać, w drodze rozporządzenia, przeniesienia planowanych dochodów i wydatków budżetowych z części 85 – Budżet wojewodów do części 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, z zachowaniem przeznaczenia środków publicznych, wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2008 (art. 13 noweli).

Ponadto wskazuje się, że porozumienia zawarte na podstawie przepisu art. 96 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zachowują moc, nie dłużej niż do dnia 30 czerwca 2008 r., natomiast regulaminy urzędów ochrony zabytków nadane przed dniem wejścia w życie

niniejszej ustawy na podstawie art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zachowują moc, nie dłużej jednak niż do dnia 30 kwietnia 2008 r.

Jednorazowe pozwolenia na stały wywóz zabytku za granicę, pozwolenia na czasowy wywóz zabytku za granicę i zaświadczenia wydane przed wejściem w życie niniejszej ustawy zachowują moc do końca okresu, na który zostały wydane.

Proponowany przepis art. 17 nowelizowanej ustawy, polega na czasowym (6 miesięcy) zachowaniu w mocy aktu wykonawczego. Celem powyższego rozwiązania jest zapewnienie szybkiego funkcjonowania nowej ustawy, a jednocześnie zachowanie w mocy rozporządzenia obecnie obowiązującego wyłącznie na określony czas.

Projekt ustawy nie podlega obowiązkowi notyfikacji Komisji Europejskiej.

Projekt ustawy został opublikowany w Biuletynie Informacji Publicznej oraz przekazany do uzgodnień z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz do zaopiniowania przez Komitet Rady Ministrów do Spraw Informatyzacji i Łączności.

W trakcie uzgodnień oraz w wyniku zamieszczenia projektu ustawy w BIP nie prowadzono działalności lobbingowej w rozumieniu art. 7 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414).

Podczas posiedzenia w dniu 17 maja 2007 r. Zespołu ds. Edukacji, Kultury i Sportu KWRiST oraz posiedzenia w dniu 11 czerwca 2007 r. Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, do omawianego projektu zgłoszono uwagę w zakresie propozycji odzespolenia wojewódzkiej administracji ochrony zabytków i utworzenia odrębnego pionu administracji rządowej całkowicie podległej Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1) Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i dochody jednostek samorządu terytorialnego

Zaproponowana zmiana ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami spowoduje, że dochody organu podatkowego właściwego w sprawie pobierania opłaty skarbowej (Prezydent m. st. Warszawy) z tytułu wydawania pozwoleń na wywóz zabytków za granicę na stałe będą uszczuplone o około 450 tys. zł w związku z mniejszą ilością wydawanych tego typu pozwoleń.

Należy również wskazać, że w związku ze zmianami organizacyjnymi organów ochrony zabytków będzie konieczne zwiększenie liczby etatów w Ministerstwie Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego. Osoby zatrudnione na tych etatach będą wykonywały obowiązki związane z nadzorem nad funkcjonowaniem wojewódzkich konserwatorów zabytków, w tym: 1 etat – obsługa kadrowa, 2 etaty – obsługa związana z finansowaniem działalności wojewódzkich urzędów ochrony zabytków, 4 etaty – wykonywanie zadań nadzorczo-kontrolnych nad wojewódzkimi konserwatorami zabytków. Zwiększenie liczby etatów pociągnie za sobą konieczność zwiększenia środków na wynagrodzenia w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w skali roku, o około 252 000 zł.

Konieczne będzie również przesunięcie środków finansowych w budżecie państwa przeznaczanych obecnie przez wojewodów na funkcjonowanie wojewódzkich urzędów ochrony zabytków do części budżetu, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Jako podmioty, na które będą miały wpływ projektowane regulacje należy wskazać ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewodów, wojewódzkich konserwatorów zabytków oraz samorząd

m. st. Warszawy. Ponadto należy podkreślić, że zaproponowane w projekcie rozwiązania będą miały wpływ na osoby wyjeżdżające poza granice kraju, ponieważ wprowadzone zostaną ułatwienia przy wywozie zabytków za granicę. Podmioty gospodarcze, których działalność jest związana z obrotem przedmiotami zabytkowymi, dzięki usprawnieniu funkcjonowania procedur związanych z wywozem zabytków za granicę, będą mogły sprawniej funkcjonować na rynku dzieł sztuki.

2)Wpływ na zachowanie dziedzictwa narodowego

Wprowadzenie w życie zaproponowanych w projekcie rozwiązań powinno przyczynić się do polepszenia warunków zachowania dziedzictwa narodowego. Zmiany w przepisach dotyczących prowadzenia ewidencji zabytków pozwolą poszerzyć krąg zabytków, które będą mogły być objęte ściślejszą ochroną niż dotychczas. Zaproponowane zmiany w zakresie funkcjonowania organów ochrony zabytków powinny przyczynić się do usprawnienia ich działania, a w konsekwencji do poprawy zachowania dziedzictwa narodowego.

3)Wpływ regulacji na rynek pracy

Wejście w życie ustawy nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

4)Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki

Wejście w życie ustawy nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki.

5)Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny

Wejście w życie ustawy nie będzie miało wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

6)Konsultacje społeczne

Projekt ustawy został przesłany, w ramach konsultacji społecznych, do Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków, Towarzystwa Opieki nad

Zabytkami, Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Stowarzyszenia Antykwariuszy Polskich, Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Polskiego Narodowego Komitetu ICOM, PKN ICOMOS, Przewodniczącego Sekretariatu Kultury i Środków Przekazu NSZZ „Solidarność”, Przewodniczącego Federacji Związków

Zawodowych

i Pracowników Kultury i Sztuki, Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych. Większość opinii przekazanych przez te organizacje do wyżej wymienionego projektu była pozytywna. Rozwiązania zaproponowane w projekcie spotkały się ze zrozumieniem i akceptacją. Spośród uwag, które zostały zgłoszone do projektu, należy wskazać uwagę zgłoszoną przez Federację Związków Zawodowych Pracowników Kultury i Sztuki, która zakwestionowała propozycję wprowadzenia przesłanki umożliwiającej odwołanie wojewódzkiego konserwatora zabytków w przypadku osiągnięcia przez niego 65 roku życia. Wskazano, że wiek przechodzenia na emeryturę jest prawem, a nie obowiązkiem. Wychodząc naprzeciw tej uwadze zrezygnowano w przedkładanym projekcie z tej przesłanki. Stowarzyszenie Antykwariuszy Polskich w swoim wystąpieniu podkreśliło, że pewna liberalizacja i jednocześnie uproszczenie przepisów dotyczących wywozu mniej znaczących dla dziedzictwa narodowego przedmiotów, zaliczonych do kategorii zabytków, jest bardzo cenna, gdyż pozwoli polskim antykwariuszom, po pięćdziesięciu latach nieobecności, wziąć udział w międzynarodowym handlu sztuką i antykami. Może to polepszyć kondycję ich placówek, dzięki czemu będą mogli w większym stopniu zaangażować się w ratowanie od zniszczenia wielu zabytków, ich wyszukiwanie i konserwację. Towarzystwo Opieki nad Zabytkami oceniając przedstawiony do zaopiniowania projekt podkreśliło, że zmianę polegającą na podporządkowaniu wojewódzkich konserwatorów zabytków ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, przyjmuje jako spełnienie najważniejszego postulatu środowiska zawodowego i społecznego, zajmującego się ochroną i opieką nad zabytkami.

08/03EP